

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XXVI. De conscientiaë bonæ tranquillitate, ac gaudio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

secreto, qua palam & Multi famam, conscientiam pauci verentur.

De Conscientia bone tranquillitate ac gaudio.

Si nobis frogs nondum perit, in ruborem dabunt nos ista. Ita prisci, & a sacris Christianis alieni sapuerunt ad virtutem, ut ad ostentationem nihil, ad conscientiam omnia censerint referenda. Hem, miseri nos, ab hominum iudiciis & semunculis pendemus toti: Quid isti, & isti, & illi, ajunt, de nobis dicent? in ora hominum abibimus, in fabulas mittemur, in ore & sermone omnium erimus. Quid, o fatue, attendis famam, & negligis conscientiam? Hortatur Ilaías: Requirite diligenter in libro Domini, & legite. Quid hominum, quid sermones & iudicia formidamus. Quisquis est inspicie conscientia librum, ut effugias gehennae supplicium. Sapienter ac sanctè dixit religiosissimus scriptor: Non est culpanda scientia, sed preferenda. Imo Christi est semper bona conscientia, & virtuosa vita. Quia verò plurimae res magis student scire quam bene vivere, ideo saepe errant, & pene nullam vel modicum fructum ferunt. Quid multiplex notitia, quid omnigena prodest scientia, si sua reum accuset conscientia?

Isaia c. 34. vers. 16.

Thomas à Kempis de Imit. Christi lib. 1. cap. 3. num. 4.

Gyges armento regio praefectus anulum aureum, ut in fabulis est, è digito extincti hominis subducens in pastorem coepit, sic eo usus est: Cum annuli palam introitus & ad palmam converteret, à nullo videbatur, cum ille tamen videret omnes; cum verò anulum in priorem locum reduceret, & gemmam foras verteret, ab omnibus denuo cernebatur. Hac annuli beneficiâ opportunitate Gyges & Cadaulen Lydia regem interfecit, & sibi conjugem ac regnum vendicavit. Hanc è Platone fabulam percensens Ambrosius: Da hunc anulum sapienti, ait, ut beneficio eius possit latere, cum deliquerit, non minus fugiet peccatorum contagium, quam si non possit latere. Non enim latebra sapienti spes compunitatis, sed innocentia est. Nihil namque agit sapiens, nisi quod honestum sit, nisi quod cum sinceritate, sine fraude sit: neque quidquam facit in quo se crimine quoquam obliget, etiamsi latere possit. Sibi enim est reus priusquam ceteris, nec tam pudenda apud eum publicatio flagitii, quam conscientia est.

Ambros. 20. l. 3. offic. c. 5. mibi p. 70.

Sancta proposita custodiunt conscientiam, prava desideria collurulant. Ambros. l. 3. offic. cap. 4.

In die iudicii omnes videbunt conscientiam uniuscuiusque.

Hoc igitur cuius bonae mentis homini sanctissimè decretum sit: Etiam si nulli sint inferi, mors nulla, nulli diaboli, quia tamen peccatum Deo tantopere scio displicere, non patiar me unquam eò adigi, ut sciens volens vel noxam leviorum committam. Nisi quisque secum ita statuatur, actum est de diuturna innocentia. Facile collurulant conscientiam prava desideria, quam non vigilantissimè custodiunt sancta proposita. Ubi verò conscientia sordes, ibi nulla quies, sed turbæ & intemperies plurima. Mediolanensis Antistes, quem Ambrosius de inquinatæ conscientia tormento differens Nónne, ait, hoc magis fugiendum, quam mors, quam dispendium, quam inopia, quam exilium, quam debilitatis dolor?

Sic igitur quisque apud animum suum constantissimè decernat: Etiam si hoc nequam ausum nemo resciat, nemo proniat, etiam si nec corpori nec animo, nec temporis nec aeternitatis ullum supplicium impendeat, quia tamen peccatum omne Deo displicet, in aeternum non faciam quod Deo displicere scio. Huius animi homo magis veretur conscientiam quam famam; alii magis famam verentur quam conscientiam, rectèque facti laudem non ex facto, sed, è vulgi iudicio & sermone petunt; pleraque omnia ad ostentationem referunt. Supremo die Iudicii, penduntur hi libri, & sic unus omnium, ita unius conscientiam pervidebunt omnes. Nunc igitur suæ quisque conscientia librum inspiciat, ut gehennae supplicium evadat. Pura conscientia, thesaurus in orbe maximus. Nihil in vitâ securum solutumque est metu præter innocentiam.

Conscientia vis magna est in utramque partem; ut neque timeant illi, qui nihil admiserunt, & peccata semper ante oculos versari putent, qui peccaverunt. Hoc animi iudicium bona approbans, mala abhorrens ex religione & Dei metu oritur. Omnes illuc vocatur ab interno isto iudice velut ad tribunal: & homini formato indelebilem hunc characterem Deus impressit. De conscientia pulchrè Tertullianus: Potest obrumbrari, ait, quia non est Deus; extinguere non potest, quia deo est. Utrumque rectè. Nam & nubes aliqua live aut laeum ei obducitur, affectu aut contemptu jubente; sed profusus non amovetur aut tollitur, imò ipsa aulæum tollit. Itaque bona illa semper metu vacua, imò in gaudio est: Mala autem etiam in solitudine anxia & sollicita est. Potest enim nocenti contingere ut lateat, latendi fides non potest. Subinde Conscientia obumbratur aliquamdiu, non extinguitur.

Noctè disique tuum gestas in pectore testem. Improbissimi hominis est contemnere hunc testem, imò & tortorem. Uicit enim, cædit, lancinat, eò gravis quia sine morte. Græcorum adagium verum: Conscientia animum verberat. Et quidem assiduo illo & surdo verberet. Namque animus impurus, diis hominibusque infestus, neque vigilis, neque quietibus sedari potest. Ita Conscientia mentem excitat vastat. Sic tamen hodie vivitur, ut multi famam, quod diximus, pauci conscientiam vereantur. Conscientia mala tormentum disertatione superiò explicavimus, Conscientia bone tranquillitatem & gaudium sequenti hac explicaturi.

S. I.

Bernardus de interiore domo verba ferens: Conscientia bona, inquit, templum est Salomonis, hortus deliciarum, aula Dei, habitaculum Spiritus sancti, liber signatus & clausus, in die iudicii aperiendus. Quæ autem inter Salomonis templum & Conscientiam æquiparatio? Non modica certè. Nam malleus & securis non sunt aulæ in domo cum edificaretur. Prodigium profus & Architectonicum ingens miraculum, tantam ædificii molem tali ordine, tantâ quiete, tali silentio educi, ut nec dolabra, nec ferramentum cavatorum, nec runcina, nec ascia audiretur. Quo quidem bona Conscientia huic templo simillima; pavor, metus, terror, cupiditatum strepitus, affectuum immoderatorum tumultus, peccatorum rudentes mallei, iracundiæ fragores, non audiuntur in eâ. Templum est, summa hic quies & securitas est, quomodocumque demum res cadant, feliciter, infeliciter, etsi vel hastis pluat, etsi terra collabatur, etsi cælum ruat, bona Conscientia casuum secunda, sine metu, in tuto est, in portu navigat. Hinc Bernardus liberè pronuntiat: Nihil est jucundius, nihil curius, nihil dicitur bonâ conscientia. Premat corpus, trahat mundus, terreat diabolus, illa erit secunda. Salomonis templum, bona Conscientia, asyllum tutissimum. Neque verò, eodem Bernardo testis, ullum certius futuræ benedictionis testimonium, rariis, quam, Nil conficere sibi, nullâ pallefcere culpâ. Nec tantum aheneus murus, quietissimum templum, securissimum asyllum beatitudinis futura testimonium utilissimum, sed cælum est extra cælum Conscientia tranquilla. Ubi rex, ibi curia; ubi Deus, ibi cælum. Factus est in pace locus 27. 11. 12. ejus. Conscientia munda, quod Bernardus asserit, habitaculum Spiritus sancti, aula Dei tam voluptarius Deo locus, quam ipsum cælum. Hebraeus vates Ilaías fungendæ legationi se offerens: Ecce ego, inquit, misere me. At contra Moses legationem obeundam à se removens: Quis

Quis

Quis sum ego, inquit, ut vadam ad Pharaonem? Utrumque Hieronymus expendens: Propheta, inquit, non tam merito sui, quam misericordiam Dei confusus postquam à Seraphim audierat: Ecce tetigit hoc labia tua, & abstulit iniquitates tuas, orio torpere noluit, ultro in ministerium Dei, velut à peccatis liber, obtulit se zelo fidei. Sed Moses disciplinis profanis eruditus, & Aegyptii interfecti conscientiam tactus difficiliorem legationem reformidavit, Ita Hsaiam bona Conscientia confidentem reddidit & ad ardua erexit, Moſen malæ Conscientiæ sola pæne suspicio timidum fecit. Jessæus David nondum diademate potitus quantis à Saule premebatur calamitatibus: quanta sustinebat certamina? undique desertus, insidiis undique cinctus, vitam inopent & vagam profecutus tot miseriis subijt, tot adijt pericula, tam varios sub casus se subiecit, nihilominus in summis miseriis in extremis periculis animo sistimus urſos & leones generosâ manu debellavit, gigantem Philistæum fundâ dejecit, totos Philistæorum exercitus pæne uno spiritu distulavit, qui de seipſo: Loquebar, inquit, de testimoniis tuis in conspectu regum & non confundabar. En apud Reges & Imperatores cordatissimum veri profectorem. Pura Conscientia hos illi animos suggestit. At ubi cum filius rebellis Absalon oppugnavit, quam pusillo, imbecilli, fractoq; animo confectus David: Surgite, ait, fugiamus: neque enim erit nobis effugium à facie Absalon: festinate egredite, ne forte veniens occupet nos & impellat super nos ruinam, & percutiat civitatem in ore gladii. Hem, miles tam peritus & exercitatus, dux belli tam strenuus & animi plenus, qui toties in acie stetit, qui unus & solus Philistæa castra evertit, qui silice unico decem milia hostium percussit, qui in omnia pericula impavidus ruit, quam animo timido, veccors, pavidus imbellem & præliis minimè affluetum fugit juvenem, & sum quidem filium? Hos illi terrores addidit Conscientia. Adulterium & homicidium, liberi molliùs educati hunc heroem ita fregerunt ac debilitarunt ut metum factus & fugam sibi suisq; omnibus circumspiciens dicat: Fugite, festinate. Conscientia mala timidissima; Conscientia bona est intrepida, robustissima, alacerrima.

§. II.

Iſaaci filius Jacob è Mesopotamiâ redux in patriam, germanum fratrem Esau cum quadringentis viris hostiliter occurrentem habuit inermis cum imbelli grege viator. Ita, Timuit Jacob valde, & perterritus divisit populum, qui secum erat. Sed & Deum anxii precibus conveniens: Erue me, inquit, de manu fratris mei Esau, quia valde eum timeo, ne forte veniens percutiat matrem cum filiis. Nihilominus sacer historicus subjungit: Cùmque dormisset ibi nocte illâ. Quomodo hic dicta dictis conveniunt? Timor non admittit somnum; malus dormientium custos est metus. Sed respondemus, hunc timorem non trepidantis Conscientiæ, sed vigilantis fuisse providentiam. Providus paterfamilias Jacob sua omnia quam potuit solertissimè disposuit, cetera bono Deo commisit, & ad quietem se recepit, quia eum Conscientia non accusavit. Quod Ambrosius studiosissimè observans: Periturus, inquit, à fratre concordiam dormivit in castris. Perfectiorum est virtus habet quietis tranquillitatem & stabilitatem. Ideo Dominus donum ejus perfectioribus reservavit dicens: Pacem meam relinquo vobis, pacem meam do vobis. Perfectiorum est enim non facile mundanis moveri, non turbari metu, non exagitari suspitione, non terrore concuti, non dolore vexari, sed quasi in litore tutissimo adversum insurgentes fluctus secularium procellarum mentem immobilem fidâ statione placidare. Hoc firmamentum Christianis mentibus Christus inrexit, pacem internam invehens animis probatorum, ut non turbetur cor nostrum, neque exagitetur animus. Hanc pacem super omnem mentem esse Apostolus doctor asseruit, dicens: Et

A pax Dei, quæ exuperat omnem mentem, custodiat corda vestra & sensus in Christo Jesu. Fructus itaque pacis est non perturbari in pectore. Denique vitæ quasi quies est, injustus autem inquietudinis & perturbationis plenus est. Iraque amplius suis suspitionibus affigitur impius, quam alienis plerique verberibus, majoresque vibices vulnerum in ejus animo sunt, quam in eorum corpore, qui ab aliis verberantur. Grande est intra se aliquam tranquillum esse, & sibi convenire. Foris pax aut Imperatoris sollicita providentiâ, aut manu militum queritur, aut bellorum prospero cedit eventu, aut interfectione aliqua barbarorum, si in se hostium motu arma convertant. In eâ pace nulla nostra virtus, sed eventus est. Certè gloria pacis illius ad Imperatorem refertur, istius pacis fructus in nobis est, quæ est in mentibus singulorum, quæ tenetur affectibus. Istius pacis major est fructus, quo spiritalis nequitia tentamenta, quam quo arma hostilia repelluntur. Ita pax sublimior, quæ corporalium passionum excludit illecebras, perturbationesque mitigat, quam ea quæ barbaricos sedat incursus. Plus est enim clauso intra te hosti resistere, quam remoto.

B Hanc animi pacem, hanc Conscientiæ tranquillitatem licet obrinere hac expeditâ & facili ratione: Quilibet, quod potest, faciat. Ceteras omnes curas & seipsum totum quantum quantum est, providentissimo Deo quam integritimè committat. Ita mentis liberâ profusas & tranquillâ poterit dicere: Feci quod mearum partium fuit, cetera omnia bono Deo commisi. Jam taceo & Deum specto. Nihil me turbaverit, quisquis demum eventus rerum futurus sit. Quid enim curis & mororibus cor frustra præbeam exedendum? Feci quod potui; cetera curabit Deus, omnem sollicitudinem meam in ipsum projicio, quoniam ipsi cura est de nobis. Ubi feceris quod tuum est, jam supervacaneum est angere, trepidare, luctari. Tace ac quiesce. Si bona Conscientiæ es, Deus reget te, & nihil tibi deerit.

C Christus similibus turbis ingressus navim commisit se mari. Et facta est procella magna venti, quod Marcus testatur, & fluctus mittebat in navim, ita ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi super cervical dormiens. Apostoli velut jamjam submergendi trepidabant. At verò Dominus Jesus suaviter dormiebat, idque super cervical. Quid hoc? Num ad eò delicatus est Christus rigoris in seipsum assidua monitor: num in navi eger pulvinari? Euthymius & Theophylactus ligneum fuisse putant hoc cervical in puppi fabricatum, velut pulpitum. Sed Græca dictio τὸ πρὸς τὸν ἀδελφόν, pulvinar subjicit cogitandum. En igitur ipsissimam bonæ Conscientiæ imaginem. Conscientia sceleris expertis inter turbines, fluctus, & procellas, inter irati maris minas, inter omnia pericula, miseriis, calamitates, ærumnas, inter adversa omnia mollissimus est pulvinus conciliando somno aptissimus. Hinc homo pacatæ conscientiæ inter ruinas erectissimus: Non turbor, inquit, non angor, non crucior: tumultus & turbatum medium meam mihi reperio quietem. Ego dormio sine sollicitudine, cor meum ad Deum vigilat rectâ Intentione. Dulce pulvinarium Conscientiæ criminis vacua. Bernardo teste, Lectulus respersus floribus Conscientia bonis reserta operibus. Hic tranquillitas & gaudium, hic securitas & solidissimum solatium, inter omnes maris furias, adversa omnia.

§. III.

Q Vocitca non vereamur famam, ut jam monere cepimus, sed conscientiam: honestatis fructus non in famâ, sed in conscientiam reponatur: nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam referantur. Quod Chrysoſtomus identidem urgens: Vehementer, inquit, rogo atque obsecro, ut suspitionibus, & laude, ac viruperatione hominum neglectis, diligenter invigilemus ac faciamus, ne alienis nobis mali conscii simus. Judicia hominum, obrectationes emulorum, sermones populi, destinatum cuique pramium, beatitudinem futuram nec minimâ parte queunt

Philipp. c. 4. vers. 7. Fructus pacis est non perturbari in pectore.

Major est pacis fructus, quo spiritalis nequitia tentamenta, quam quo arma hostilia repelluntur.

Ratio quæ conscientiam tranquillitatem possimus obtinere.

1. Petr. c. 5. vers. 7. Ubi feceris quod tuum est, jam supervacaneum est angere, trepidare, luctari.

Psalm. 2. v. 1.

Marc. c. 4. vers. 37.

Conscientia sceleris expertis inter turbines, fluctus, & procellas, inter irati maris minas, inter omnia adversa omnia mollissimus est pulvinus conciliando somno aptissimus.

Bernardus, ferm. 47. in Cantic. mihi pag. 920.

Chrysoſt. tomo 2. in c. 27. Matt. hom. 88. mihi pag. 600. Judicia hominum, obrectationes emulorum, sermones populi, destinatum cuique pramium, beatitudinem futuram nec minimâ parte queunt

Splendor, queunt imminuere. Splendor nominis, celebritas fama, praeclara existimatio, honoris amplitudo, dignitatis claritas, memoriae perennitas neminem nec sanctum reddunt nec beatum: haec vitrum, non margaritum, amnochrylus, non aurum sunt; haec vana & inania, haec scarabaei umbra, haec merissima sunt somnia, quae ad vitam sanctimoniam, & beatitudinem obtinendam nihil faciunt. Bona Conscientia Tranquillitatis templum, & revera caelum est vel extra caelum. *Uti, inquit Isidorus, nunquam tristis esse? Bone vive.* Verissimè dixit Augustinus: *Corda fidelium calam sunt, quia in calos quotidie eriguntur.* Tranquillitate conscientiae nihil excogitari potest beatius & propinquius caelitem voluptati. Nihil igitur ad ostentationem, omnia ad Conscientiam referenda. Hoc agit bonae mentis homo, cui fixum in omni vita, transversum unguem à recta Conscientia non discedere.

Ita tres Hebraei principes, quorum abstinentiam initio proposuimus, ad conscientiam omnia referentes: Hos, ajunt, cibos è mensa regis non edimus; quidquid rex dicat, quidquid aila regia de nobis spargat, quidquid incommodi sequatur, his cibis conscientiam nostram non temeramus, sed nec statuam adoramus, licet ea foret altero, tanto altior statura, & auro ditior, licet è pyropis & adamantibus meris, compacta staret, non eam adoramus, conscientiam attendimus: Ita Daniel: Nabuchodonosori, ait, & filio ejus Balthafari veritatem in os ingero: tamen gratia omni excidam; potior mihi conscientia, quam gratia, quam & ipsa vita. Quod sacra templi vasa temulentiae serviant, reprehendo, etsi

A voces per jugulum sint rediturae, etsi caput reprehensionis huic impendendum; conscientiam specto. Deum verum venerari & quotidianis precibus invocare non cesso, etsi ad leones praecipiter; conscientiam observo.

Ita prorsus, ita nihil ad ostentationem & pompam, nihil ad vanam speciem & futilem gloriam, nihil ad inane spectaculum & ludi proscenium, ad conscientiam verò referenda sunt omnia. Mala conscientia infernus carcer est inter ipsas voluptates: Bona conscientia in asperissima etiam solitudine caelum est, nec ea certius ullum futurae beatitudinis testimonium. Hic cujusque liber supremi judicii die pandetur coram orbe inspectantibus universis, quidquid vel bonae vel malae notae jam inscripseris.

B Pessimi doctores in politicis, qui conscientiam seponunt aut calcant, qui externam virtutum speciem nobis ingerunt, ipsas admitti negant. Sed, Vela te, quisquis es, & verte in varias formas; ubicumque vera virtus non est, vitium subsequitur, ut ex eo inquires in animo, aut timor. Quod Tertullianus dilucide affirmans: *Omne Terribile in malum, inquit, aut timore aut pudore natura persuadit.* Sicut *virtutum omnium, Anno teste, pretium in ipsis est.* Et rectè *facti merces est, fecisse.* Quantò igitur melius, securius, firmius, rectè apertaque via incedere, Deo, suaeque conscientiae Dei vicario se probare, illudque fixissimè cum animo statutum habere: Nihil opinionis, conscientiae causam faciam omnia. Populo spectante fieri credam, quidquid me conscio facturus sum. Mille testes, sexcenti judices, Conscientia.

Finis libri Danielis.

TOBIAS